

NATURTURIST NORDJYLLAND

NATURTOURIST NORDJUTLAND

HOME

Oversigt

Naturlinks

Turistlinks

Søg

Mail

Rønnerne

Læsø kommune

Afstand fra Vesterø Havn (færge) 10 km.

Privatejet, fredet område på 1741 ha.

Offentlig adgang overalt, dog er der i

perioden 1. maj - 15. juli adgangsforbud

vest for vejen mellem saltsydehytten og

Hornfiskerøen af hensyn til ynglefuglene.

Hunde må ikke medbringes på Rønnerne.

Landskab og geologi

Rønnerne er Danmarks næststørste marskområde og vadehav. I Sydvestjylland

skabes marsken af tidevandets aflejringer, men på Læsø er tidevandet ubetydeligt.

Rønnerne vokser derimod af sig selv op af havet. Baggrunden er, at jordskorpen under sidste istid var presset ind af de kilometer-tukke ismasser. Da isen forsvandt begyndte jordskorpen at udvide sig, mest mod nordøst hvor isen var tykkest - på Læsø.

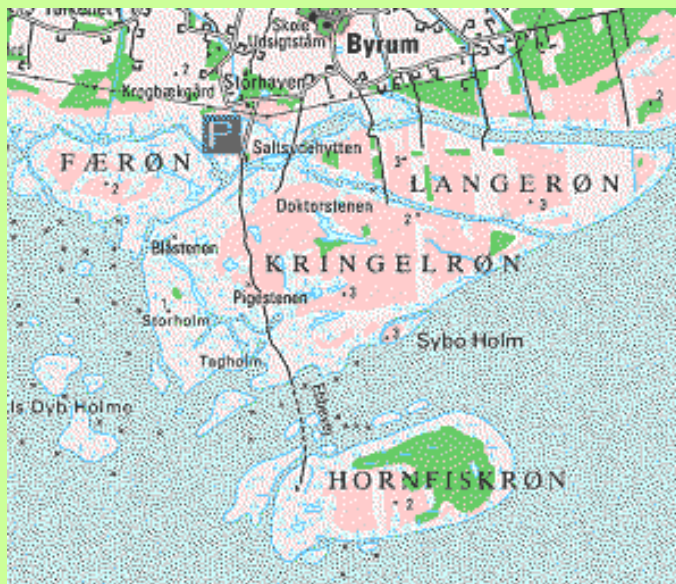
Landhævningen sker stadig, 5 mm om året på Læsø, 1-2 mm ved Frederikshavn og aftagende ned gennem Jylland. Rønnerne er det nye land, der vokser af havet og formes af strøm og bølger.

Jordskorpens bevægelser har også på anden måde indflydelse på Rønnernes udformning. Dybt under Rønnerne findes sprækker, forkastninger i undergrunden, hvorfra luftarten metan strømmer. Metan omdannes nær overfladen til den giftige luftart svovlbrinte. "Floderne", de lavvandede render mellem Rønnerne, ligger lige over forkastningerne, og den giftige svovlbrinte forhindrer formodentlig at floderne, trods den ringe strøm, gror til med planter.

Geologi, plantevækst og kulturhistorie spiller på sælsom vis sammen på Rønnerne. Under Rønnerne findes tykke lerlag aflejret i havet lige efter istiden (Yoldialer). Leret er vandstandsende og er kun dækket af ca. en meter tykke sandlag, der er aflejret af strøm

Rønnernes mange småøer vokser af havet ved en kombination af landhævning, tidevand og vegetationens evne til at fange sand og dynd. I forgrunden Als Dyb Holme, øverst Hornfiskerøn. Foto: Torben Jensen, JTV

Copyright Kort- og matrikelstyrelsen

ZOOM OUT

Planteliv

Rønnerne er et skoleeksempel på, hvordan plantesamfundene tilpasser sig det saltholdige miljø. Saltholdighed i de øverste jordlag aftager fra vandkanten og op til

og bølger. Når de lave dele af Rønnerne oversvømmes, fyldes sandet med havvand, ca. 3% saltholdigt. Da Læsø har et særdeles solrigt og tørt klima, fordampes noget af vandet gennem strandengens planter, og saltholdigheden i dette lokale grundvand stiger til 12-14% gennem sommeren. Det "hypersaline" grundvand er baggrunden for middelalderens indvinding af salt på Læsø (se kulturhistorie).

Udsigten fra fugletårnet ved saltsydehytten ud over Rønnernes vidtstrakte strandenge.

Dyrelivet

Rønnerne og de omkringliggende lavvandede områder, Fjærene, hører til landets vigtigste fugleområder. Området er et kolossalt spisekammer med vandplanter og smådyr til vade- og andefugle. Omkring 100 km² ligger tørt ved lavvande og giver føde til store flokke af fugle i træktiden forår og efterår. Imponerende flokke af Alm. Ryle - op til 10.000 fugle - demonstrerer formationsflyvning, hvor hele flokken ændrer retning på brøkdele af et sekund. Andre almindelige trækfugle er Lille Kobbersnepe, Strandhjejle, Krikand, Pibeand og Mørkbuget Knortegås.

Også om sommeren er Rønnerne et vigtigt fugleområde. Her yngler 2-3000 par ænder, vadefugle, måger og terner. Karakteristiske ynglefugle er Rødben, Klyde, Stormmåge og Dobbeltbekkasin. Er man heldig, kan man opleve den sjældne Stenvender. De 20 ynglende par på Rønnerne udgør 2/3 af den danske bestand. På hedearealerne kan man opleve Europas største vadefugl, Stor Regnspove, der er let kendelig på størrelsen, det nedadkrummede næb og de vemodige fløjt.

Siden Nordjyllands Amt i 1987 begyndte sin naturpleje på Rønnerne og årligt rydder

vinterhøjvandetets grænse og planter med forskellig salttolerance tilpasser sig dette. Yderst på de nøgne sand- og mudderflader er den lille enårige urt Kveller næsten enerådende. Kveller er bladløs og har tykke saftige stængler. Kveller fanger sand, mudder og tang, så landet hæver sig og de første landplanter får en chance - nyt land vokser af havet!

Lavest på strandengen findes Annelgræs-zonen, domineret af Strand-Annelgræs, men også med den smukke lilla Strandasters. Lidt højere findes Harrild-engen og højest i den egentlige strandeng Jordbærkløverengen, hvor bl.a. engmyrernes tuer findes. Det kan være svært at kende de forskellige karakterplanter, men andre letkendelige planter vokser tydeligt i zoner og viser strandengens opbygning, f.eks. den sølvgrå Strand-Malurt og den blå Tætblomstret Hindebæger. Sidstnævnte er ret sjælden i Danmark, men findes i tusindtal på Rønnerne.

Klokke-Ensie vokser i fugtige lavninger i heden på Rønnernes højereliggende partier, f.eks. syd for Fuglsangssøen på Kringelrøn.

Øverst på Rønnerne afløses den saltpåvirkede strandeng af hede, domineret af Hedelyng. I lavninger i heden findes ferske kær og småsøer. Rønnernes plantesamfund er under konstant bevægelse. Efterhånden som de lave øer vokser af havet flyttes grænsen for de

selvsåede træer og buske, er ynglefuglebestanden gået markant frem. En af forklaringerne kan være, at de altid sultne krager nu mangler udkigsposter.

Gode fugleiagttagelser kan gøres fra fugletårnet, øst for saltsydehytten og langs Kringelrøns syd- og vestkyst (husk adgangsforbud i yngletiden)

De gule engmyrers tuer præger store områder af den højestliggende del af strandengene på Rønnerne. Engmyrerne er skjult under jorden, hvor de lever af sukkerholdigt sekret fra bladlus, som suger saft af rødderne på strandengens planter. Myrerne flytter bladlusene fra sted til sted, så de altid har optimale livsvilkår.

I sydehyttens dunkle mørke er de flade sydepander ophængt i kæder over brændeilden. Saltet øses op i flettede kurve, hvor det drypper af inden tørringen i solen.

forskellige plantesamfund udefter, heden bliver større o.s.v..

Kulturhistorie

Opdagelsen af det stærkt saltholdige grundvand på Rønnerne engang i fortiden skabte gennem hele middelalderen grundlaget for en omfattende saltindvinding på Rønnerne. Arkæologiske undersøgelser gennem de senere år har afdækket hvordan. I den ydre del af strandengen, hvor det salte grundvand fandtes, anlagdes i hundredvis af sydehytter. Det var simple bygninger med græstørsvæge og et centralt ildsted, hvor de flade sydepander var ophængt. Hver sydehytte var omgivet af et antal brønde, hvor man hentede det salte grundvand.

Salt var det eneste konserveringsmiddel for kød og fisk og betød i middelalderen betydelige indtægter for domkapitlet i Viborg, som ejede Læsø. Man kan forestille sig det myldrende liv på Rønnerne en sommerdag, med vogne der bragte brænde fra resten af øen og hentede saltet og med bølgende røgskyer døgnet rundt. Sydningen krævede enorme mængder brænde, som lagde øens skove øde. Sandflugten blev en plage og i 1652 var det slut - saltsydning blev forbudt! Omkring 1700 fik 2 udefra kommende igangsættere lov at forsøge sig med saltindvinding i et par meget store anlæg, men en rentabel indvinding kom aldrig i gang.

I dag kan ruinerne af de mange saltsyderier ses som græsklædte volde, især på Kringelrøn øst og syd for Fuglsangssøen. Ved fugletårnet er opført 2 kopier af sydehytterne, hvor der sydes salt sommeren igennem.

Information

Ved fugletårnet findes plancher der fortæller om Rønnerne og deres historie.